

Збільшення маси пасивного поглинача (сипке середовище) також приводить до спадання амплітуди коливань вала. Отже, змінюючи фізико-механічні параметри системи, а саме параметри пасивного поглинача (сипке середовище), шляхом нескладних технологічних операцій можна підібрати оптимальні характеристики амплітуди коливань вала.

Література

1. Тимошенко С.П. Колебания в инженерном деле. – М.: Наука., 1983. – 449 с.
2. Коренев Ю.Н. Динамические гасители колебаний. – М.: Наука, 1979. – 229 с.
3. Данилевич Т.Є., Сенік А.П. Нелінійні коливання одновимірних пружних систем і пасивні їх поглиначі// Вісник НУ "Львівська політехніка": Автоматизація виробничих процесів у машинобудуванні та приладобудуванні. – Львів: НУ "Львівська політехніка". – 2006, вип. 40. – С. 123-129.
4. Агафонов С.А., Георгиевский Д.В. Потеря устойчивости нелинейного вязкоупругого стержня под действием следящей силы. – К. Вища шк., 2004. – 13 с.
5. Стеванович К.Р. Поперечные колебания балки лежащей на упругом основании, находящейся под воздействием возмущающей силы с несколькими гармониками, с частотой близкими к первой собственной// Математическая физика. – К.: Наук. думка, 1973, вип. 13.
6. Митропольський Ю.А., Мосеєнков Б.И. Асимптотические решения уравнений в частных производных. – К.: Вища шк., 1976. – 592 с.
7. Блехман И.И., Дженелидзе Г.И. Нелинейные задачи вибротранспорта и выбросепарации// Тр. междунар. симпозиума по нелинейным колебаниям, т. Ш. – К.: Изд-во АН УССР, 1963. – С. 41-47.
8. Стоцько З.А., Сокіл Б.І., Топільницький В.Г. Динаміка робочого середовища вібраційних машин об'ємної обробки// Автоматизація технологічних процесів виробництва у машинобудуванні і приладобудуванні: Український міжвідомч. нук.-техн. зб. – 2000, № 35. – С. 26-32.
9. Стоцько З.А., Сокіл Б.І., Топільницький В.Г. Нелінійна модель руху шару середовища робочого контейнера вібраційної машини об'ємної обробки виробів зі змінним параметром не лінійності// Машинознавство. – 2001, № 1. – С. 19-23.
10. Стоцько З.А., Сокіл Б.І., Топільницький В.Г. Комплексне дослідження і моделювання процесу обробки в нелінійній багатомасовій системі// Зб. Тез 5-го симпозиуму інженерів механіків у Львові. – Львів. – 2001, 16-18 травня. – С. 90.
11. Стоцько З.А., Сокіл Б.І., Арсиненко Н.О. Нелінійні моделі руху середовища оброблювальних вібротранспорту і аналітичні методи їх дослідження// Автоматизація технологічних процесів виробництва у машинобудуванні і приладобудуванні: Український міжвідомч. наук.-техн. зб. – 2003, № 37. – С. 81-84.

УДК 658.15

*Проф. М.М. Павлишенко, д-р екон. наук;
магістрант С.В. Шагало – Львівська КА*

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ – ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Висвітлено сучасний підхід до визначення ефективності роботи підприємства. Показано взаємозв'язки прибутковості і ефективності діяльності підприємства, визначено можливості управління прибутковістю як необхідного інструмента для досягнення ефективної роботи будь-якої господарської одиниці.

Ключові слова: прибуток, прибутковість, ефективність, продуктивність.

*Prof. M.M. Pavlyshenko; undergraduate S.V. Shahalo –
Commercial Academy of Lviv*

Profitability management as the basis of effective enterprise's activity

This article represents a modern approach to the determination of efficiency of enterprise's activity. It demonstrates correlation between profitability and efficiency of enterprise's activity, possibilities of profitability management as a necessary instrument for achieving effective work of any economic unit.

Keywords: profit, profitability, efficiency, productivity.

Зростання динамічності економічних відносин і глибинна трансформація їх внутрішньої природи, підвищення ролі інноваційного чинника у забезпеченні конкурентоспроможності та довгострокової ефективності компанії визначають необхідність переосмислення аналітичного інструментарію управління нею. За сучасних умов змінюються не лише технології розроблення та прийняття управлінських рішень, а й самі критерії їх оцінки, тобто основа економічних розрахунків. Це вимагає значних теоретичних досліджень і розроблення практичних аналітичних інструментів досягнення високих показників менеджменту, адаптованих до української економіки.

Значні темпи розвитку економіки, динамізм зовнішнього середовища, впровадження світових стандартів діяльності вимагають від підприємства максимально ефективного використання наявних ресурсів і підвищення результативності його функціонування. На підприємствах визначають різні види ефективності, проте більшість підприємців зосереджує свою увагу на визначенні та оцінці економічної та соціальної ефективності.

Незважаючи на значний доробок науковців з розгляду проблеми ефективності, на цей час не існує єдиного підходу до визначення поняття "ефективність" та немає єдиної методики оцінки різних видів ефективності. Це і визначає актуальність пошуку підходів до визначення методів оцінки ефективності та необхідність вдосконалення управління прибутковістю, як основи ефективної діяльності підприємства.

Метою статті є узагальнення відомих підходів до визначення поняття ефективності; вивчення можливості використання прибутку як фінансово-економічного індикатора, сформованого на базі існуючої практики обліку, для прийняття стратегічних управлінських рішень; дослідження необхідності розроблення функціонально орієнтованих методик прибутковості як основи для побудови системи загальної ефективності компанії; визначення місця і ролі економічного показника прибутку в оперативному менеджменті вітчизняних компаній.

Термін "ефективність" невід'ємно пов'язаний із поняттям "ефект". Термін "ефект" у перекладі з латинської означає "результат", "наслідок дії". Таким результатом виробництва є продукт праці, товар в речовій і неречовій формі (товарна послуга). Але значна частина виробленої продукції йде на відновлення спожитих факторів виробництва (засобів виробництва і оплати праці), що становлять собою витрати виробництва. Надлишок виробленої продукції над спожитою становить додатковий продукт (додаткову вартість), що створюється затратами додаткової праці, і може бути використана як ма-

теріальна основа подальшого розвитку виробництва (збільшення засобів виробництва і робочої сили, на науково-технічний прогрес, тощо).

Оскільки вартість продукції визначається, виходячи із суспільно необхідного рівня господарської діяльності (затрат праці), а собівартість продукції – виходячи із фактичних затрат праці, то відмінність між суспільно необхідним і фактичним рівнем господарської діяльності підприємства знаходить своє відображення в прибутку підприємства, який є видозміненою формою доданої вартості. При стабільній ціні (вартості) зниження собівартості продукції веде до збільшення прибутку підприємства. І навпаки. Ось чому прибуток є основним узагальнюючим показником рівня господарської діяльності підприємства. Хоч частина його і використовується як матеріальна винагорода за досягнуті успіхи, але це не означає, що він належить підприємцю і може використовуватись як його власний дохід. Прибуток в цілому створюється колективом підприємства і повинен й надалі виступати як матеріальна основа розвитку виробництва з метою зростання його добробуту, а не бути засобом самозбагачення підприємців. Отже, прибуток є основним показником економічної ефективності господарської діяльності підприємства.

Економічна ефективність передбачає збільшення ефекту при досягнутих за попередній період (базових) витратах виробництва. Ефектом у такому випадку виступає сума отриманого прибутку. Систему показників економічної ефективності зображено на рис. 1 [2, с. 9-11].

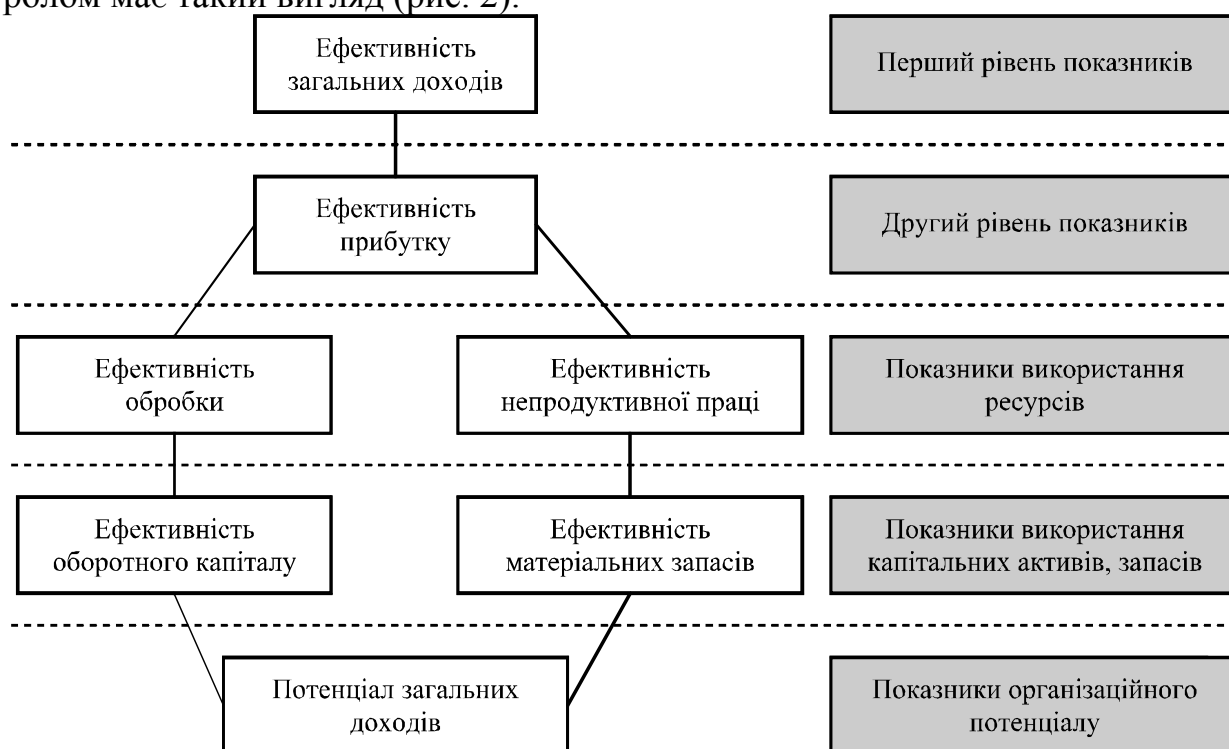
Рис. 1. Система показників економічної ефективності підприємства

Останнім часом значного поширення набула фінансова концепція аналізу ефективності діяльності й розвитку компаній [1, с. 103-107]. Вона побудована на: використанні інформації внутрішнього обліку підприємства; призначена для фінансового менеджменту; економічні показники розраховуються на рівні окремих структурних підрозділів (бізнес-одиниць, центрів доходів), а також орієнтовані на минулий період часу та поточний момент діяльності; результати, визначені на основі фінансової концепції, практично при-

датні для управління лише у межах певного підприємства чи їх груп; ефективність визначається показниками прибутковості, економічної доданої вартості тощо.

Переходячи безпосередньо до аналізу прибутковості, необхідно вказати на широку різноманітність технологій синтезу аналітичних індикаторів. Однак найбільш показовими та відомими вважаємо такі технології дослідження ефективності діяльності через прибутковість:

А. Лоулорол вважає, що ефективність є всезагальним економічним показником, який інтегрує у собі вплив усієї різноманітності чинників і перебіг усіх бізнес-процесів. Він побудував аналіз за п'ятьма такими напрямками – цілі діяльності, коефіцієнт корисної дії компанії, корпоративна ефективність, порівнянність результатів, прогресивність зміни тенденцій. Загальна схема аналізу ефективності та побудови системи аналітичних показників за Лоулоролом має такий вигляд (рис. 2).

Рис. 2. Схема аналізу ефективності за А. Лоулоролом

Подані на рис. 2 показники, особливо перших двох рівнів, повинні давати можливість зіставлення досягнутого рівня результативності з тим, якого можна було б досягнути за умови найефективнішого використання усіх корпоративних ресурсів.

Американський науковець у сфері управління ефективністю Б. Голд пов'язує її рівень зі швидкістю обігу інвестицій, а прибутковість співвідносить з такими елементами, як ціна продукції; витрати на одиницю продукції; рівень використання основного капіталу; результативність використання основного капіталу; пропорції розподілу між основним та обіговим капіталом компанії. Аналіз ефективності через прибутковість за Б. Голдом можна проілюструвати такою формулою:

$$\frac{\text{Прибуток}}{\text{Інвестиції}} = \left\{ \frac{\text{Дохід від виробництва продукції}}{\text{Обсяг виробленої продукції}} - \frac{\text{Валові витрати}}{\text{Обсяг виробленої продукції}} \right\} \times \frac{\text{Обсяг виробленої продукції}}{\text{Виробнича потужність}} \times \frac{\text{Виробнича потужність}}{\text{Інвестиції в основний капітал}} \times \frac{\text{Інвестиції в основний капітал}}{\text{Валові інвестиції}}$$

Б. Голд вважає, що перші три співвідношення після знаку дорівнює характеризують короткострокові зміни, а останні два – довгострокові.

Праці Скотт Д. Сінка базуються на виокремленні таких критеріїв ефективності діяльності компаній, як дієвість (effectiveness), економічність (efficiency), якість (quality), прибутковість (profitability), продуктивність (productivity), якість трудового життя (quality of work life), інноваційність (innovation). Взаємозв'язок вказаних характеристик корпоративної ефективності автор розкриває у такій схемі (рис. 3).

Рис. 3. Гіпотетична причинно-наслідкова модель між складовими результативності діяльності компаній за Скотт Д. Сінком

З метою управління прибутковістю Скотт Д. Сінк рекомендує використовувати аналітичну матрицю, побудовану на індексній основі (рис. 4) [1, с. 103-107].

Індекс відшкодування витрат	Позитивна прибутковість унаслідок покриття витрат	Прибутковість компанії забезпечується зростанням ефективності та покриття витрат
	Негативна прибутковість унаслідок непокриття витрат	Будь-які позитивні зміни прибутковості, пов'язані з ефективністю компанії
	Індекс ефективності компанії	

Рис. 4. Матриця управління прибутковістю Скотт Д. Сінка

Проте, в ринкових умовах прибуток розглядається не лише як результат діяльності, який треба максимізувати, а й економічний показник, що ві-

дображається в фінансовій і податковій звітності, який необхідно коригувати в бік зменшення або збільшення залежно від причин, що призводять до такого коригування. Недостовірні дані звітності про фінансові результати (прибуток) або інші сторони діяльності суб'єктів господарювання мають негативний вплив на прийняття рішень на всіх рівнях управління, в тому числі державному, та призводять до тінізації економіки. Проблеми, пов'язані з причинами, способами та засобами викривлення інформації про прибуток, висвітлені в численних зарубіжних і вітчизняних публікаціях, проте практичних досліджень у цій сфері не так вже й багато. Але на основі цих робіт можна зробити висновок, що основними причинами викривлення інформації про прибуток на сьогодні в Україні є: податковий тиск, наявність "тіньових" витрат, необхідність представлення результатів діяльності інвесторам і кредиторам [3, с. 93-95].

Тому держава як основний регулятор економічних відносин в Україні повинна вжити всіх заходів для підвищення точності фінансової звітності підприємств, адже прибуток як соціально-економічний показник має прямий вплив на рівень розвитку економіки і якості життя населення. Найбільш актуальними, на нашу думку, є заходи, пов'язані з удосконаленням податкового законодавства, підвищенням добробуту громадян країни та детінізацією економіки. Не варто також забувати про каральні та контрольні заходи, які мають значний вплив при одночасному зниженні бюрократизації та підвищенні чесності службовців.

Література

1. Олексюк О.І., Дзюбенко Н.І. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній// Фінанси України. – 2006, № 12. – С. 101-112.

2. Проскура К. Соціально-економічна ефективність торговельного підприємства: резерви і шляхи підвищення// Вісник ДВ. – 2007. – 14 вересня.

3. Савченко Л. Аналіз причин і способів викривлення фінансового результату// Вісник КНТЕУ. – 2006, № 2. – С. 90-99.

УДК 658.0+658.4

Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістрант Р.Е. Городинський – Львівська ЛКА

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено суть та значення стратегічного планування у сучасних умовах ринку. Визначено необхідні умови підвищення ефективності стратегічного планування, вдосконалення формування стратегії розвитку підприємства.

Doc. V.I. Blonska; master R.E. Gorodynskiy – L'viv commercial academy

Perfection of planning is in a strategic management development of enterprise

Essence and value of the strategic planning is explored in the modern terms of market. The necessary terms of increase of efficiency of the strategic planning, perfection of forming of strategy of development of enterprise are determined.